

PRINCIPI EFEKTIVNIH PREVENTIVNIH PROGRAMA

Pitanje potvrde efikasnosti i efektivnosti

- Postojanje raznovrsnih preventivnih programa otvorilo je pitanje njihove efektivnosti
- Lista od 11 opšteprihvaćenih principa efektivnosti programa
- Principi efektivnih preventivnih programa grupisani su u 4 kategorije:
 - a. Principi dizajna i sadržaja programa
 - b. Principi relevantnosti programa
 - c. Principi implementacije programa
 - d. Principi procene i osiguranja kvaliteta programa

Četiri uslova efektivnosti naučno zasnovanih programa

- Da bi naučno zasnovani programi bili potvrđeni kao efektivni ili bazirani na dokazima potrebno je da ispune četiri uslova:

- Da evaluciona istraživanja pokazuju da program dovodi do **očekivanih rezultata**

- Da se **rezultati mogu pripisati samom programu**, a ne drugim (spoljašnjim) faktorima ili događajima

- Da su **evaluacije anonimno recenzirane** od strane eksperata iz date oblasti

- Da je **program akreditovan** od strane državnih institucija ili priznatih istraživačkih organizacija i uključen u liste efektivnih programa

1. Dizajn i sadržaj programa

- Prva kategorija principa obuhvata sastavne programske komponente kao što su aktivnosti koje se primenjuju, veštine koje se uče, znanje koje se „prenosi“, kao i način na koji su ove aktivnosti i sadržaji međusobno povezani
- U okviru ove kategorije izdvajaju se 4 principa efektivnih programa:
 - a. *Teorijska zasnovanost* – program treba da bude utemeljen na empirijski potvrđenim teorijskim modelima

1. Dizajn i sadržaj programa

- b. *Dovoljna doza i intenzitet* – učesnici programa treba da budu izloženi programskim intervencijama i aktivnostima u meri koja je dovoljna za postizanje **trajnih pozitivnih promena**
- c. *Obuhvatnost* – programske aktivnosti treba da deluju **u svim životnim područjima** u kojima faktori rizika i protektivni faktori egzistiraju
- d. *Aktivno angažovanje* – u programu je potrebno koristiti tehnike **aktivnog učenja** koje pružaju mogućnost učesnicima da uče, vežbaju i primenjuju nove veštine i ponašanja, a ne samo da budu pasivni primaoci informacija

2. Relevantnost programa

- Druga kategorija principa podrazumeva usklađenost programskih aktivnosti sa karakteristikama i potrebama ciljne populacije
- U okviru ove kategorije izdvajaju se 3 principa efektivnih programa:
 - a. *Razvojna primerenost* – programske aktivnosti moraju biti kreirane za **određeni uzrast ili razvojnu fazu** u kojoj se ciljna grupa nalazi

2. Relevantnost programa

- b. *Pravovremenost* – program treba da se implementira onda kada je ciljna populacija **najprijemčivija za promene**
- c. *Sociokulturna relevantnost* – svi aspekti programa treba da **uvažavaju kulturnu praksu i tradiciju** ciljne populacije

**PREVENTION
WORKS!**

3. Implementacija programa

- Treća kategorija principa zasniva se na činjenici da efektivnost programa ne zavisi samo od sadržaja koji se primenjuje, već i od načina na koji se taj sadržaj implementira
- U okviru ove kategorije izdvojena su dva principa koja direktno utiču na kvalitet primene programa:
 - a. *Kvalifikovanost i posvećenost osoblja* – ovaj princip nalaže da programske aktivnosti budu sprovedene od strane osoba koje **poseduju odgovarajuće kvalifikacije** i lično podržavaju primenu programa

3. Implementacija programa

- b. Podsticanje dobrih odnosa – program treba da **neguje i jača odnose poverenja** i sigurnosti između učesnika i programskog osoblja*

"ONE OUNCE OF
PREVENTION IS
WORTH MORE THAN
A POUND OF CURE"

Henry de Bracton

www.loulanatural.com

4. Procena i osiguranje kvaliteta programa

- Poslednja kategorija principa bavi se programskom dokumentacijom i evaluacijom
- U okviru ove kategorije izdvojena su dva principa:
 - a. *Dobra dokumentovanost* – ovaj princip zasnovan je na činjenici da je dokumentovanje onoga što se dešava u programu od **ključnog značaja za razumevanje** i održavanje efektivnosti programa
 - b. *Kontinuirana evaluacija i unapređivanje* – ovaj princip nalaže da osoblje i rukovodioci programa, osim jednostavnog dokumentovanja programskih aktivnosti, budu **posvećeni monitoringu i evaluaciji** programa

Literatura

- Popović - Ćitić, B. (2013). *Principi efektivnih preventivnih programa*. Beograd: Ministarstvo prosvete i nauke Republike Srbije. Pristupljeno Maj 2015 na http://www.socijalnamisao.rs/grab_file.php?id_clanka=161&redni_broj=80&putanja=Osnovi%20razvojne%20prevencije.pdf